

บทที่ 5

องค์ความรู้ในการสร้างเสริมเครือข่าย

สำหรับองค์ความรู้ในการเสริมสร้างให้เครือข่ายสามารถดำเนินงานมาจวบจนวันนี้ มีหลายองค์ประกอบ หลากหลายความคิดของแกนนำ และสมาชิกแต่ละรุ่นของเครือข่าย ซึ่งสามารถสรุปออกมาเป็น 4 ประเด็นหลักๆ ดังนี้

หลักการทำงานของเครือข่าย

ขบวนการการทำงานเครือข่ายโพทะเลร่วมใจพัฒนานั้น มีแนวความคิดหลากหลาย รวมทั้งมีทิศทางการทำงานร่วมกัน ซึ่งคนต้นคิดนั้นจะต้องมีความจริงใจ และจริงจังต่องานที่จะทำร่วมกับคนหลายคน โดยต้องสามารถรู้งานทุกแง่มุม ที่สำคัญงานนั้นต้องเป็นงานที่ให้คนส่วนใหญ่ยอมรับด้วย

สำหรับกระบวนการเรียนรู้ ในเรื่องต่างๆที่เครือข่ายได้ทำอยู่นั้น หากเมื่อได้รูปแบบวิธีการในการกระทำที่เป็นรูปธรรมแล้ว จำเป็นอย่างยิ่ง คือ คนที่จะร่วมทำกระบวนการทำงาน ถ้าเพียงแต่คิดกระบวนการได้เฉยๆ แต่ว่าขาดขบวนการหรือคนติดตามแล้วถือว่าใช้ไม่ได้ เพราะถ้าขาดขบวนการติดตามการทำงาน และเรียนรู้ร่วมกันแล้วอาจทำให้การทำงานเป็นไปอย่างไร้ทิศทาง ดังนั้นเครือข่ายจึงต้องมียุทธศาสตร์ในการทำงานไว้ 7 ข้อหลักๆ ดังนี้

1) การประชุมจะต้องมีการทำความเข้าใจประชาคม หรือการประชุมพูดคุยกันก่อน ว่าลักษณะงานมีความมุ่งหมาย หรือวัตถุประสงค์อะไร โดยทำกับใคร ที่ไหน อย่างไร ผลการกระทำได้ตอบสนองเหมือนอย่างวัตถุประสงค์แค่ไหน ให้เกิดความเข้าใจ ต้องลงหาพื้นที่ ซึ่งมีความเหมาะสมกับกิจกรรมที่จะดำเนินการด้วย รวมทั้งคนที่เข้าร่วมขบวนการในแต่ละเรื่องนั้นมีความเข้าใจระดับใด ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องพูดคุยประชุมให้เกิดความชัดเจน และเข้าใจตรงกัน

2) การพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในปัญหาต่างๆ ในหมู่บ้าน ถือว่ามีส่วนสำคัญ เพราะว่าคนๆเดียว ไม่สามารถรู้อะไรได้ทั้งหมดในโลกลี้ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการแลกเปลี่ยนในข้อคิดเห็นกัน เช่น ในชุมชนหนึ่งทำกิจกรรมอย่างหนึ่ง แต่กลุ่มคนขาดประสบการณ์ ขาดความชำนาญในขั้นตอนการทำงาน ย่อมทำให้เกิดความล่าช้า และปัญหาอื่นๆ อาจตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งแทนที่งานนั้นจะเสร็จตามกำหนดวันเวลา แต่กลับต้องมาแก้ไขเพิ่มเติมใหม่อีกครั้ง ดังนั้นการพูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ปัญหาต่างๆ ในหมู่บ้านถือเป็นการเสาะหาเหตุผลข้อเท็จจริง

นอกจากจะได้ข้อถูกต้อง และข้อผิดพลาดจากการพูดคุยแก่กันและกัน ยังได้ประวัติการทำงานในปัจจุบัน และอนาคตด้วย ตัวอย่างเช่น การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในแต่ละชุมชน ก่อนลงมือทำงานต้องทำความเข้าใจในเรื่องงาน ต้องศึกษากับชุมชนแม่แบบที่ทำมาก่อน อุปสรรคเกิดขึ้นแล้วแก้ไข

อย่างไร ถ้าเรารู้เรื่องงานที่จะทำแล้วความถูกต้อง ความขาวสะอาดก็จะเกิดขึ้น เพื่อนร่วมคิดร่วมทำก็สบายใจ สิ่งที่มาคือ ความไว้วางใจ ในหมู่คณะของชุมชนนั้นๆ

3) การใช้กุศโลบายในการทำงาน คือ การทำงานด้วยอุบายอันให้เข้าถึงซึ่งประโยชน์ที่คนส่วนใหญ่มีความต้องการ แต่ไม่ใช่เรื่องโกหกหลอกลวง อุบายในที่นี้ คือ อุบายอันเป็นกุศล ศรัทธาเลื่อมใส ในสิ่งที่จะทำ ตัวอย่างจากการปล่อยปลารักษาสาหร่าย ได้ทำให้เป็นเขตอุทยานให้กับทางวัด ถ้าไม่ใช่อุบายอย่างนี้ ก็อาจจะไม่ค่อยได้ผล ฉะนั้นจึงทำอุบายอันนี้ออกมาเพื่อรักษาผลประโยชน์ส่วนใหญ่เอาไว้ เพื่อลูกหลานได้มีสาหร่ายที่ใสสะอาดสืบไป

4) ตีวัวกระทบคราด ขบวนการทำงานอยากให้เกิดกับสมาชิกส่วนหนึ่งที่ติดตามมาหลายปีทั้งๆ ที่รู้แล้วว่าอยากจะทำให้เกิดขึ้นในหมู่คณะของเขา แต่ก็ยังตัดสินใจไม่ได้ เพราะกลัวผิดพลาด ด้วยหลักการอย่างหนึ่งอย่างใดอยู่จริงๆ แล้วมันสมควรเกิดตั้งแต่การติดตามกลุ่มเครือข่ายมาปีที่ 2 เพราะปีแรกนั้น ทางกลุ่มใหญ่ต้องการให้โอกาสเขาได้ศึกษาเรียนรู้ และเป็นการดูใจกันว่าเขามีความอดทนแค่ไหน กาลเวลาล่วงเลยมาเป็นปีที่ 5 แล้ว ทางแกนนำหรือกระบวนที่จะทำให้เกิดผลกับคนกลุ่มนั้น ก็เลยแกล้งๆ พุดออกมา ด้วยวาจาที่มีผลกระทบว่า จะตามมาไม่ถึง 5 ปีแล้ว ไม่เห็นได้อะไรเลย สมควรเลิกได้แล้วเสียเวลาทำมาหากิน แต่ในใจของผู้พูดนั้นเต็มเปี่ยมไปด้วยเจตนารมณ์อันคืออยากจะให้เขาได้ ในสิ่งที่จะได้ เช่น การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ในเมื่อลูกข่ายเขาได้รับฟังดังนั้นแล้วเขาก็เกิดความขุ่นเคืองใจของเขา หลังจากนั้นมาไม่นานเขาก็ได้รวมกันจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ขึ้นมาได้จริงๆ

ปัจจุบันมีเงินเป็นเรือนแสน ด้วยคำพูดที่จะทำให้เกิดคิด กับผลดีต่อตัวเอง และกลุ่มทั้งหมด ด้วยความมุ่งมั่นมีความอดทนพยายามใช้สติปัญญาของตัวเอง และหลักการวิธีการจากเพื่อนๆ น่วมเครือข่าย ชี้แนะแนวนจนประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่ง ไม่ได้คิดท้อแท้ต่อคำพูดที่กระทบต่อจิตใจแม้แต่น้อยเลย นี่คือการพูดออกจากปากของเขาเองอันสืบเนื่องจากการพูดแบบตีวัวกระทบคราดยังมีมากด้วย ทำให้คนได้เกิดสติสัมปชัญญะ รู้ตัวเองรู้ผู้อื่นว่าเขามีเจตนาอย่างไร แม้ว่าจะทำแบบตรงๆ ให้เลยดูเหมือนว่า ไม่มีรศชาติในด้านความคิด

5) พุดจริง ทำจริง ด้วยความจริงใจ เป็นสมบัติของคนดี คนที่ดีมีคนนับถือให้เกียรติยกย่องเทิดทูนเพราะว่าเขาพุดด้วยความจริงไม่เลาะแหละคำพุดแต่ละคำที่พุดออกมานั้นคือเชื่อถือได้ เป็นงานเป็นการได้เลย ไม่ใช่พุดลมๆ แล้งๆ หาหลักจับไม่ได้ เหมือนกับคำที่ว่าพุดเหมือนนกจับไม้ไม่มีล่อยอย่างนั้น ลักษณะคนพุดจริงนั้น เขาต้องทำจริงด้วย การกระทำคือ เครื่องบ่งบอกในคำพุดที่ผ่านไปแล้ว ถ้าหากทำตามทีพุดไปแล้วนั้นยังเพิ่มคุณค่าให้มีความศักดิ์สิทธิ์ขึ้นอีก ทำจริงในที่นี้หมายความว่าทำในสิ่งที่ตั้งถามมีคนต้องการมีคนอยากรู้ อยากเห็นเช่น การทำนุญบัตรจากทาน ทำเป็นทุนการศึกษา ให้ความสงเคราะห์แก่ผู้ศึกษาเรียนเก่ง แต่ยากจนอย่างนี้เป็นต้น และด้วยความจริงใจนั้น

การพุดการทำนั้นก่อนจะหลุดออกจากปากมานั้น มันต้องมาจากขบวนการคิดก่อน ลักษณะของคนดีนั้นเขามักรอบคอบถี่ถ้วน คิดตรึกตรองวิเคราะห์แล้วจึงพุดออกมา ด้วยความจริงใจ หนักแน่น มันคง

เป็นแก่นสาร สารประโยชน์ นำไปปฏิบัติได้เลยโดยไม่ต้องสงสัยเลยว่าจะล้มเหลว เพราะว่าคิดดีแล้วอย่างรอบคอบเป็นการพูด - การทำที่ไม่ตาย สมกับคำพูดที่ว่า “สังขังเว อะมะตะ วาจา” วาจาสังขังเป็นวาจาที่ไม่ตายสรุปแล้วคือการพูดไม่ให้ผู้อื่นลุ่มหลง ลังเลใจ ทำก็ทำในสิ่งที่ประ โยชน์ต่อสังคมโดยรวมด้วยจิตใจอันบริสุทธิ์ชาวสะอาดปราศจากเล่ห์กลใดๆ ทั้งสิ้น

6) ติดอาวุธทางปัญญา อาวุธทางปัญญาของมนุษย์มีมากน้อยไม่เท่ากัน เพราะว่าขึ้นอยู่กับตัวบุคคลจะเสาะแสวงหา และสาขาวิชาที่เรียนรู้ ก็แตกต่างกัน มากบ้างน้อยบ้าง ตามความสามารถ อาวุธทางปัญญานี้เกิดขึ้นได้หลาย คือ

- 6.1 สุตตะมะยะปัญญา ปัญญาเกิดจากการฟัง
- 6.2 จิตตะมะยะปัญญา ปัญญาเกิดจากการคิด
- 6.3 ปุสะมะยะปัญญา ปัญญาเกิดจากการไตร่ตรองสนทนาพูดคุย
- 6.4 ภาวะนะปัญญา ปัญญาเกิดจากการเจริญภาวนา

อาวุธในที่นี้ทางเครือข่ายโพทะเลร่วมใจพัฒนา ได้คิดให้ลูกข่ายหลายแขนง เช่นอาวุธด้านปศุสัตว์ แต่ปศุสัตว์ตัวนี้จะแยกออกเป็น 2 ด้านคือ สัตว์บกและสัตว์น้ำ หมายถึงใหญ่และเล็ก 4 เท้า ถึง 2 เท้า ด้านเกษตร ด้านการเงิน กลุ่มออมทรัพย์ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านประเพณีวัฒนธรรม อาวุธ 5 เล่มนี้ เป็นภาคบังคับให้เรียนรู้ ถ้าลูกคนไหนมีความสนใจใฝ่รู้ ถือว่าป้องกันตนเองและครอบครัวได้ แต่ต้องมีความตั้งมั่น มุมานะ สรรสร้างให้เกิดมีขึ้นในครอบครัว เอาเวลาเป็นเดือน ปี เป็นเครื่องพิสูจน์กันจะรู้ว่าคนไหนได้มาก — ได้น้อย แต่ว่า อาวุธทางปัญญา 5 เล่มนี้ ต้องประกอบไปด้วยความพอใจ ความเพียรพยายามอดทน อดกลั้น ความไตร่ตรองหาเหตุผลในกิจกรรมจะทำ ควรไม่ควรอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับทำเองจะรู้ ได้เมื่อผลลัพธ์ออกมาคือ การอยู่ดี กินดีในครอบครัวจะเกิดความยั่งยืน ในชีวิตความเป็นอยู่

7) ใช้เครือข่ายเป็นสื่อกลางระหว่างหมู่บ้านกับหมู่บ้าน พวกเราพี่น้องชาวเครือข่ายโพทะเลร่วมใจ มองเห็นความสำคัญของข่ายมาก เพราะเป็นจุดกลางประสานความร่วมมือ เป็นศูนย์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันแม้ว่าอยู่ห่างไกลกันหน่อย คนละตำบลก็เหมือนอยู่บ้านเดียวกัน เพราะใจถึงใจกัน เราขาดประชุมพูดคุยเพียงเดือนเดียว ดูเหมือนว่าเป็น 3 - 4 เดือน เปรียบเหมือนว่ากินแกงขาดเครื่องปรุงรสชาติรสกร่อยเลยทีเดียวน พวกเราเคยได้รับรู้สถานการณ์ภายนอก และภายในของกันและกันต่อเนื่อง ถ้าขาดไปทำให้พวกเรารับรู้สถานการณ์ปัจจุบันไม่ทัน 93 ชีวิต ที่เหลืออยู่ที่นี่พวกเราถือว่าเป็นบุคคลถูกลดน้ำพรวนดินมาแล้วย่อมจะรู้ว่าอะไรดีหรือชั่ว พวกเราจะเดินหน้าเรื่อยไป โดยไม่หยุดยั้ง เพื่อศักดิ์ศรีของเครือข่ายโพทะเลร่วมใจพัฒนา คาดว่าอีกสักวันหนึ่งข้างหน้าไม่นานนัก คงจะได้รับผลวิบากแห่งการทำงาน ของพี่น้องชาวเครือข่ายโพทะเลร่วมใจพัฒนาอย่างแน่นอน

วิธีการเรียนรู้การทำงานของสมาชิกในเครือข่าย

1) ขบวนการเรียนรู้ เคยไปศึกษาดูงานเรื่องการท่าเกษตรผสมผสาน จากฟาร์มหายู่ สุนทรชัย ที่จังหวัดสุรินทร์ ต่อมาได้ไปเรียนรู้เรื่องจัดตั้งองค์กรชุมชนแบบมีส่วนร่วมที่ จังหวัดร้อยเอ็ด และไปศึกษาดูงานการทำเกษตรอย่างยั่งยืน ตามโครงการแลกเปลี่ยนเกษตรทางเลือกเอเชียที่ฟิลิปปินส์ จึงได้นำความรู้ที่ได้รับกลับมาพัฒนาครอบครัว และชุมชนหมู่บ้านเครือข่าย จนเป็นที่ยอมรับของสมาชิกและองค์กรต่างๆ ที่มาศึกษาดูงาน เช่น องค์กรเครือข่ายดินภูพัฒนา อำเภอกุฉิเยว จังหวัดชัยภูมิ และองค์กรเขตอำเภอแม่वंศ์ จังหวัดนครสวรรค์ ฯลฯ

2) การเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น การขยายพันธุ์ไม้ ขยายพันธุ์กบ และทำเป็นตัวอย่างในชุมชนจนสมาชิกผู้สนใจหลายรายได้นำไปทำและได้รับผลสำเร็จทำให้ครอบครัวมั่นคงขึ้น

3) ความเคลื่อนไหว เช่น ในครอบครัวดีขึ้น เพราะไม่ต้องเดินทางไปหารับจ้างภายนอกมาใช้จ่ายในด้านอาหาร ลดค่าใช้จ่ายเพิ่มรายได้ไปในตัว ครอบครัวอบอุ่น ต่างกับหลายๆ ครอบครัวในหมู่บ้าน เขาต้องไปหารับจ้างมาเพื่อใช้จ่ายในด้านต่างๆ ของครอบครัว ร่างกายขาดการพักผ่อน จึงทำงานหนักตลอดทั้งปี

4) การประชุมเป็นกิจ เนื่องจากสภาพพื้นที่การทำงานแต่ละหมู่บ้านอยู่ห่างไกลกัน ถนนหนทางก็ยังไม่สะดวก การไปมาหาสู่ต้องใช้จักรยานหรือรถอีเก้ง อย่างดีก็รถมอเตอร์ไซค์ ต้องใช้เวลากลางคืนประชุมกัน เพราะกลางวันต้องทำงานเพื่อความอยู่รอดของครอบครัว

5) การส่งคนไปสังเกตการณ์และเข้าร่วมประชุม เพื่อร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่เรา还不知道มาปรับปรุงแก้ไขภายในกลุ่มให้ดีขึ้น

6) ส่งคนไปดูงาน เมื่อมีสมาชิกใหม่เข้ามา ถ้าคนใดสนใจเรื่องตามความถนัดของแต่ละคน เช่น การทำเกษตรผสมผสาน การเลี้ยงสัตว์ การตั้งกลุ่มออมทรัพย์และการบริหารกองทุนต่างๆ ในชุมชน เพื่อให้ได้มีการแลกเปลี่ยนภายในเครือข่ายทุกปี

7) จัดกิจกรรมกระชับความสัมพันธ์ มีการจัดเวทีการแลกเปลี่ยนจับของขวัญ จัดเลี้ยงสังสรรค์กันทุกปี และจัดงานวัฒนธรรมประเพณีร่วมกัน เช่น การอาบน้ำผู้สูงอายุในวันสงกรานต์ แห่เทียนจำนำพรรษา และการประชุมอย่างต่อเนื่อง

กระบวนการสร้างคนของเครือข่ายโดยสรุป

- 1) สร้างจิตสำนึกร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกัน และฝึกให้มีความรับผิดชอบ โดยให้ทำกิจกรรมเองจะเกิดความรักและห่วงใย มีความรับผิดชอบในสิ่งที่ทำด้วยตนเอง
- 2) มีการฝึกและเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยให้ทดลองทำจริงและเข้าร่วมในเวทีประชุม
- 3) กลุ่มต้องมีการสร้างกิจกรรมเป็นรูปธรรม เพื่อให้สมาชิกเห็นเป็นตัวอย่างแล้วนำไปปฏิบัติต่อไป
- 4) พาไปศึกษาดูงาน เพื่อให้เป็นการสร้างแนวคิดใหม่ๆ ให้เป็นทางเลือก
- 5) ใช้ธรรมชาติควบคู่การทำงาน

บทที่ 6

แผนการดำเนินงานในอนาคต

สำหรับเรื่องของแผนการดำเนินงานที่จะทำในอนาคตนั้นเป็นแนวทางที่ได้ร่วมกันพูดคุยในเวทีสุดท้ายของการถอดบทเรียน ซึ่งส่วนใหญ่ได้มีการดำเนินงานตามแผนเก่าที่ทางเครือข่ายเคยทำมาแล้ว อาทิเช่น เรื่องการส่งเสริมเรื่องของแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง การส่งเสริมและทำนุบำรุงประเพณี วัฒนธรรม และเป็นแหล่งการศึกษาดูงาน เป็นต้น รวมทั้งสานเจตนารมณ์ในการทำให้ชุมชนอยู่ดีมีสุข

นอกจากนี้เรื่องใหม่ที่ทางเครือข่ายยังต้องเพิ่มเติมทำขึ้นมา คือ เรื่องของการสร้างผู้นำแถวสอง และการเชื่อมโยงเครือข่ายเพิ่มเติม ซึ่งรายละเอียดเกี่ยวกับแผนการดำเนินการในอนาคตได้แบ่งเป็น 6 ประเด็น ดังนี้

ก. ชุมชนอยู่ดีมีสุข ครอบครัวยั่งยืน

- (1) ถ่ายทอดความรู้สู่คนรุ่นหลัง ถ่ายทอดความรู้สู่เยาวชนและคนที่สนใจการทำงานเป็นกลุ่ม
- (2) ช่วยกันทำงาน ในชุมชนร่วมแรงร่วมใจทำงานในชุมชนแบบมีส่วนร่วม
- (3) สร้างความสัมพันธ์ระดับครอบครัว – สังคม ครอบครัวยั่งยืนกับแบบมีความสุขพ่อแม่ลูกตามฐานะ ปลอดภัยเสพติด การพนัน อบายมุขต่างๆ
- (4) เป็นนายของตัวเอง / พึ่งพาตนเอง มีอาชีพอิสระเป็นของตัวเองซึ่งไม่ต้องอยู่ใต้คำสั่งใคร มีรายได้ในครัวเรือนพออยู่พอกิน
- (5) ส่งเสริมบทบาทผู้สูงอายุ ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีคุณธรรมและสั่งสอนเยาวชนให้เป็นคนดี และต้องมีการให้กำลังใจผู้สูงอายุ จัดหาสวัสดิการต่างๆ ให้ตามสมควร
- (6) สร้างเยาวชน พยายามชักชวนเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงาน เพื่อเป็นแถวสองต่อไปในอนาคต การทำงานของเยาวชน คงต้องมีค่าตอบแทนบ้างเพื่อเป็นกำลังใจในการทำงาน

ข. เศรษฐกิจ

- (1) ทำเกษตรปลอดภัย ใช้สมุนไพรไล่แมลง ปุ๋ยน้ำชีวภาพ ปุ๋ยหมัก
- (2) ธุรกิจชุมชน ผลิตพืชผลทางการเกษตร ปลอดภัยพืชม้าจำหน่าย
- (3) สร้างวินัยการใช้เงิน, ออมทรัพย์ ต้องสร้างวินัยให้ชาวบ้านใช้เงินในสิ่งที่จำเป็นและควรใช้ไม่ให้ไปในทางฟุ่มเฟือย รู้จักเก็บออม เช่นทุกหมู่บ้านในกลุ่มเครือข่ายมีกลุ่มออมทรัพย์
- (4) จัดสวัสดิการ(ฅาปนกิจ) ทุกหมู่บ้านในกลุ่มเครือข่ายมีกลุ่มฅาปนกิจหมู่บ้าน

ก. ประเพณี – วัฒนธรรม

(1) สิ่งแวดล้อม ปลุกป่า ปลอ่ยปลา ลดการใช้สารเคมี

(2) ศาสนา / ให้คนมีคุณธรรม แห่เทียนพรรษา งานลอยกระทง จัดงานสงกรานต์ สรงน้ำพระ
อาบน้ำผู้สูงอายุ

ง. การสร้างผู้นำแถวสอง

ทุกวันนี้ไม่เหมือนเมื่อก่อนนั้น ความเป็นอยู่ของชุมชน คือการหากินหาอยู่ก็มีความสุข มีเวลาว่าง มีวัฒนธรรมกลมเกลียวจิตใจ มีศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจให้อยู่ในกรอบเครือญาติในวงจำกัด ไม่มี
สิ่งต่าง ๆ เข้ามาชักจูงยั่วยวนจิตใจให้หลงไหลไปกับวัตถุที่ไม่ได้อยู่ตลอดเวลา จึงมีความพยายาม การ
พึ่งตนเอง และพึ่งพากันเองมาโดยตลอด แต่เดี๋ยวนี้ ความเปลี่ยนแปลงและสิ่งล่อใจให้เกิดกิเลสเพิ่มขึ้น
โดยไม่มีทางหลีกเลี่ยงได้เลย

เมื่อสมัยที่ลุงทำงานอยู่ใหม่ ๆ นั้น ตัวบ้านยังมีการเอารวมช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ยังมีการ
แบ่งปัน โดยไม่หวังค่าตอบแทนใด ๆ ทั้งสิ้น เพราะว่าแหล่งอาหารนั้น มีอยู่ตามธรรมชาติมากมาย จะเป็น
สัตว์น้ำหรือสัตว์บกและพืชพันธุ์ต่าง ๆ ที่กินได้เป็นยารักษาโรคได้ โดยพึ่งธรรมชาติเป็นแหล่งอาศัยอยู่
อย่างสมดุลและพึ่งพาซึ่งกันและกัน เป็นทุนที่ธรรมชาติสร้างให้โดยไม่คิดค่าตอบแทนทั้งสิ้น ความ
สมบูรณ์นั้นเมื่อมีมากเกินไปเกินความจำเป็น คำนั่นก็น้อยลงทำให้ช่วยเหลือกันและกันโดยไม่คิดเป็นเงิน
การให้กันโดยเป็นการห่วงใยกัน รักเคารพกัน เมื่อคนอื่นได้อาหารมา เมื่อตนเองมีก็ให้ตอบแทนคืน ทุน
สิ่งนี้ คือ ทุนเดิมทางสังคมมานาน ชุมชนเมื่อสมัยเมื่อ 20 ปีก่อน การให้การช่วยเหลือคนอื่นนั้นทุกขันธ์นั้น
มีความสุขทั้งสองฝ่าย มีความไว้วางใจและความยอมรับให้ความเคารพต่อกันอย่างยั่งยืน การที่จะมีทุน
ใหม่เดินตามหรือติดตามนั้นไม่เหมาะสมกับยุคนี้ ยุคก่อนมีปัจจัยมีทุนทางธรรมชาติเป็นตัวแปรให้ความ
สมดุล แก่ความเป็นอยู่

การที่เด็กยุคใหม่นี้มีเงิน มีความสบาย มีเครื่องใช้ ให้ความสะดวกสบายบริการ ซึ่งเงินเป็น
ตัวกำหนดคนให้เป็นไปตามความต้องการ ทำให้เกิดกิเลสมาก เมื่อเราสร้างผู้นำรุ่นใหม่ จำเป็นต้องใช้เงิน
หล่อเลี้ยงในการทำงาน คิดว่าน่าจะมีคนใหม่เข้ามามากขึ้นและจะทำให้มีคนทำงานอยู่กับพื้นที่ตนเอง
เพิ่มขึ้นในอนาคต อีกอย่างหนึ่งเมื่อคนไปพบปัญหา อุปสรรคมาก ๆ เข้าก็ไปไม่รอดจะกลับมาทำงานใน
หมู่บ้าน หรือถ้าเมื่ออายุมากขึ้นก็จะคิดถึงตนเองก็จะกลับมาทำงานกับชุมชนมากขึ้นเพื่อความอยู่รอดใน
บ้านปลายของชีวิต ทั้งนี้ผู้ที่จะเป็นผู้นำแถวสองได้ต้องมีจริยธรรมและรับผิดชอบครอบครัวสูง และต้อง
เป็นตัวอย่างให้คนรุ่นใหม่ ๆ ดู ต้องพูดจริงทำจริง จะสำเร็จหรือไม่ นั่นไม่สำคัญ อยู่ที่ความพยายามและ
ความรับผิดชอบต่อสิ่งนั้น ๆ ต้องใช้เวลาอันสมควรและเหมาะสม บวกกับความชอบของคนรุ่นใหม่ ซึ่ง
ต้องให้เขามีโอกาสได้ไปศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง แล้วความคิดเขาก็จะเกิดขึ้นโดยธรรมชาติของเขาเอง ที่
สำคัญก็คือต้องมีพื้นที่รูปแบบให้เขาเรียน ได้รู้และคิดเอาเองโดยเอกลักษณ์ของเขาเอง ต้องมีพื้นที่จริง

หลายรูปแบบให้เขาศึกษา เรียนรู้กับคนเก่า จนเกิดเป็นนิสัย มองทุนทางสังคมสำคัญกว่าวัตถุที่มาอุดหนุน
คุณแรงเขาไปโดยที่เขาได้เคยชินมานาน เรื่องกินเรื่องใช้ความสะดวกตามกระแสนิยม

ส่วนในแง่มุมของการทำงานกับเครือข่าย ได้เกิดจากเหตุผลความคิด สร้างมิตร ความคิดเดียวกัน
ทั้งทรัพย์สินปัญญา สร้างความรักต่อส่วนตัว ส่วนธรรมและครอบครัว มีการคิดเรื่องใหม่แล้วนำมาขายให้
ผู้อื่นด้วยองค์ความรู้จากตนเอง โดยการกระทำด้วยมือ ด้วยใจ การที่เราต้องการคนทำงานรุ่นใหม่
แน่นอนเมื่ออายุยังน้อยอยู่ในวัยหนุ่มสาวก็ยังมีหวัง ยังสงสัยและใฝ่สูง ซึ่งเป็นเรื่องธรรมชาติ

การที่คนรุ่นใหม่มาสืบทอดงานพัฒนา ต้องเริ่มจากการที่เขาได้หัดมีหน้าที่รับผิดชอบในการ
ทำงานของเขา แล้วก็ให้เขาทำร่วมกับผู้อาวุโสสักระยะหนึ่งก่อน เขาอาจเข้าใจยิ่งขึ้น เพราะเขามีพื้นฐาน
บางส่วนอยู่แล้ว ที่ไม่มีหนุ่มสาวอยู่ในบ้าน เขาไม่ได้คิดทำเอง แต่ได้ไปรับจ้างโรงงานทำก็ได้เงิน หากอยู่
บ้านก็ไม่ได้เงิน แต่ถ้าเราเริ่มปลูกฝังเขาให้เกิดจิตวิญญาณการต่อสู้อย่างอิสระนั้น ต้องใช้เวลาและต้องให้
การดูแลเขาให้ความอบอุ่นทางจิตใจ ความเป็นอยู่ที่เขาชอบก่อน และต้องหล่อหลอมในการทำงานอย่างมี
ความหวังในชีวิต เมื่อพอมีอายุ มีความเป็นผู้ใหญ่พอสมควรแล้วก็จะเกิดการทำงานอย่างสนุกและคิดเป็น
นิสัย คิดตัวไปอย่างยั่งยืน

จ. แหล่งศึกษาดูงานเผยแพร่ความรู้

ต้องทำเป็นตัวอย่างให้เขาเห็น และต้องปฏิบัติตัวอยู่ในศีลธรรมที่ถูกต้อง พูดยจริงทำจริงในสิ่งที่
ถูกต้อง เมื่อทำงานไปแล้วงานนั้นจะสำเร็จหรือไม่มันไม่สำคัญอยู่ที่เรามีความพยายามทำและอดทน ให้
ความสำคัญ เมื่องานที่เราทำเกิดสำเร็จก็จะเกิดความภูมิใจและมั่นใจในการคิดในการทำงาน เมื่อวันหน้า
เราพบปัญหาที่เหมือนเป็นของธรรมดา ไม่นึกใจกว่าจะให้อื่นมาเรียนรู้ได้ เราก็ต้องสู้และเข้าใจทำ
ด้วยตนเองและตอบได้ทุกขั้นตอน เมื่อทำอะไรก็ต้องอธิบายและการอยู่ร่วมกันของการทำงานเครือข่ายจะ
มากน้อยไม่สำคัญอยู่ที่เราเข้าใจกันและเห็นใจกันและก็จะมีความสุขทั้งสองฝ่าย

การเกษตรผสมผสาน หรือผมเรียก เกษตรเพื่อชีวิตและจิตใจของครอบครัวนี้ มันอยู่ที่เราเข้าใจ
และพอใจในสิ่งที่เรามีพอสำหรับเราแล้ว เราชอบสิ่งใด อยากมีอะไรที่เป็นก็พอแล้ว ไม่ใช่เราต้องตาม
คนอื่นเขาหรือให้มีมากกว่าเขา หากคิดแบบนี้ก็จะไม่หยุดจะไม่หมดทุกข์ แต่ถ้าทำสิ่งที่เราพอใจ สิ่งที่เรา
รักเมื่อเราทำงานแล้วก็จะสบายใจและภูมิใจในสิ่งที่ได้ทำ เหมือนเราทำเกษตรผสมผสานทำแล้วมีกิน มี
สวัสดิการยามแก่ มีความสุข ดิน น้ำ อากาศดี ลูกหลานให้ความสนใจ อยู่แบบมีศักดิ์ศรี แบบมีฐานะ
อนาคตพึ่งตนเองได้ ไม่ต้องพึ่งคนอื่นเต็มร้อยพึ่งเป็นอย่าง และเมื่อเราอยู่ร่วมกัน ก็มีความมั่นใจในสิ่งที่
เรามีและต้องทำด้วยมือเราเองในครอบครัวอย่างมีความสุข ทางจิตใจและความสุขทางกาย และมีจิต
วิญญาณที่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่คนอื่นได้อย่างไม่รู้หมด

การทำเกษตรผสมผสานนั้นไม่มีความข้อนเร้นและเล่ห์เหลี่ยม หน้าฉากเป็นอย่างไร หลังจากก็
เป็นอย่างนั้นเป็นเรื่องของชีวิตจริงที่อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข จนกว่าจะถึงเวลาอันสมควร อีกทั้งเป็น

การเกษตรไม่หยุดนิ่งมีการเพิ่มเติม เปลี่ยนแปลง ปรับปรุงอยู่ตลอดและเป็นแหล่งให้ได้ศึกษาและได้ลงมือทำจริงรวมทั้งเป็นการเรียนรู้อยู่ตลอดไม่จบสิ้น

นอกจากนี้ยังต้องให้เกิดการหมุนความคิด สร้างมิตรที่มีความคิดเดียวกัน สร้างความเป็นพี่น้องกัน สร้างความเข้าใจให้ความช่วยเหลือกันทั้งทรัพย์สินปัญญา สร้างความเอื้ออาทรแก่ผู้อื่นและครอบครัว และนำความคิดที่ได้มาใหม่เผยแพร่ให้คนอื่น ๆ ทั้งภายในและภายนอกกลุ่มให้ได้ความรู้จากตนเอง โดยการกระทำเมื่อเราทำแล้วเห็นความสุขจริง และทำงานด้วยความสุขใจ ทำให้แผ่นดินเกิด ลูกหลานมีกิน มีกินสมบูรณ์ คำจูนสิ่งแวดล้อม ถนอมทรัพย์สิน ทำอยู่ทำกินในที่ดินตนเอง ความหวังร้องเพลง แส่นสุข อุรา ไปบ้านโน้นก็มีพี่ มาบ้านนี้ก็พี่น้อง ไปบ้านนั้นก็มีเพื่อน อยู่ไม่นานก็มีคนมาเยี่ยม เพราะเรามีพื้นที่ เครือข่าย ทั่วกันไปในหลายอำเภอ

ฉ. การเชื่อมโยง

ก่อนนี้มีด้วยกัน 2 แบบ คือ

แบบที่หนึ่ง มีโครงการก็มาร่วมกัน โดยไม่ได้มาจากใจและกาย มาด้วยโครงการที่เรารับผิดชอบร่วมกัน

แบบที่สอง เครือข่ายธรรมชาติ เกิดจากความสนิทสนม และไม่เข้าใจซึ่งกันและกัน ให้ความสำคัญในความเป็นเพื่อน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมใจกันอย่างต่อเนื่อง ระยะเวลาอันยาวนาน อุปมารวมกันเป็นเครือข่าย ซึ่งเกิดจากกลัวยรวมกันเป็นทวี หลายทวีก็รวมกันเป็นเครือข่าย เป็นเครือข่าย คำว่า เครือข่ายนั้น คือการรวมกันคิด รวมกันทำงาน ช่วยกันคิด ช่วยกันทำงาน ร่วมกันรับผิดชอบงาน ทำให้เรามีกำลังใจ และมีเพื่อนอยู่ทุกหมู่บ้าน เมื่อเราไปบ้านไหน เราไม่ต้องกลัวอดข้าวกิน เรามีการไปมาหาสู่กัน อยู่เป็นประจำ ทุกเดือนหลายปีที่ผ่านมา เราไม่ได้หยุดในการทำกิจกรรมร่วมกัน ถึงปีเราก็มาทำงาน ประเพณีร่วมกัน ในเครือข่ายของเราแต่ละอำเภอ มาในระยะสามปีมานี้ เราก็ได้มีโอกาสร่วมงานกับจังหวัด ได้มีโอกาสไปเชื่อมกับเครือข่ายต่างอำเภอและต่างจังหวัด มีการร่วมทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และยังได้มีการให้ต้นไม้ แลกเปลี่ยนอาหารการกินกันมาอย่างต่อเนื่อง เช่นปีนี้ (ปี 2546) เราได้มีการติดต่อกับต่างจังหวัด ทำกิจกรรมเรื่องดิน น้ำ ป่า ร่วมกัน ได้ทำกันมาเป็นเวลานานพอสมควร ทำงานให้กับสิ่งแวดล้อม อันเป็นสิ่งจำเป็นที่เราต้องพึ่งพิง ต้องอาศัย

ในการทำกิจกรรมร่วมกัน ต่างหมู่บ้าน ต่างอำเภอ และต่างจังหวัด ถ้าเราไม่มีสิ่งเหล่านี้ก็จะทำให้เราทำอะไรไปสักอย่าง อุปมาเหมือนบ้านเรือนก็ต้องมีวัตถุหลายชิ้นที่คำจูนช่วยกัน ตามบทบาทหน้าที่ของตัวเอง ในความสามารถที่พอจะรับได้ ตามความชอบของแต่ละอย่าง ซึ่งทางกลุ่มก็คิด ทางเครือข่ายก็ตีหัวใจนั้นอยู่ที่เราเห็นคุณค่าสิ่งหลายอย่างที่มีสอดคล้องกับความชอบของเรา และความเคยชิน การทำกิจกรรมนั้นๆ ต้องมีผลช่วยเราและเพื่อนด้วย จะทำกิจกรรมอะไรต้องมีความเป็นไปได้ และมีเป้าหมายของตนเอง ทำให้ครอบครัวเราดีขึ้น การทำงานก็จะอยู่ร่วมกันได้นานๆ

บทที่ 7

บทเรียนจากงานวิจัย

นับตั้งแต่วันเริ่มต้นในการทำวิจัยจนวันที่การดำเนินการวิจัยเสร็จสิ้นลงนั้น ทำให้ได้องค์ความรู้ที่ได้จากการพูดคุยกับแกนนำทั้ง 8 คน ซึ่งเป็นทีมวิจัยหลัก และจากสมาชิกของเครือข่ายโพทะเลร่วมใจพัฒนาว่าการดำเนินงานในอดีตนับย้อนไปประมาณ 21 ปี (นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546) เครือข่ายได้ผ่านเหตุการณ์หลายๆ อย่าง การเรียนรู้จากหลากหลายแหล่งความรู้ ทั้งการศึกษาดูงาน สร้างกติกากในการทำงานร่วมกันในเครือข่าย ผ่านการวัดใจการเข้าร่วมเป็นสมาชิก เป็นต้น

นอกจากนี้ยังได้นำบทเรียนของการดำเนินงานที่ผ่านมาของเครือข่ายมาใช้ในการปรับนโยบายในการดำเนินงานของเครือข่ายให้ทันยุคสมัยอยู่พอสมควร ซึ่งรูปแบบการบริหารเครือข่ายหลักๆ ที่ได้จากการถอดบทเรียนทำให้เห็นว่ายังดำเนินต่อๆ มา คือ

- มีการประชุมพูดคุยร่วมกันเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อรับรู้สถานการณ์ในแต่ละพื้นที่ และร่วมกันหาทางออกให้กับปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่
- มีกิจกรรมกระชับความสัมพันธ์ สร้างขวัญกำลังใจ
- มีการคัดเลือกคนก่อนไปดูงาน โดยดูตามความถนัดของสมาชิก หรือแกนนำ

จากการมีรูปแบบการบริหารงานในเครือข่ายดังกล่าวนี้ ก็ช่วยส่งผลให้เครือข่ายดำเนินการอยู่จนมาถึงทุกวันนี้ได้ แต่ในด้านการสืบทอดเจตนารมณ์ของการทำงานของเครือข่ายไปยังรุ่นต่อไปนั้นยังเลือนราง ซึ่งการสืบทอดไปยังคนอีกรุ่นของเครือข่ายๆ นั้น ได้มีการแบ่งรุ่นคนทำงานโดยเรียกว่า “แถวหนึ่ง – แถวสอง – แถวสาม” และให้ความหมายตามบทบาท และหน้าที่ของการเข้ามามีส่วนร่วมทำงานกับเครือข่าย ซึ่งไม่ได้นับตามระยะเวลาในการเข้ามาเป็นสมาชิกอย่างทั่วๆ ไป โดยให้ความหมายของคนในแต่ละแถวไว้ ดังนี้

“แถวหนึ่ง” คือ สมาชิกที่มีบทบาทต่อการดำเนินงานต่อออกจากเครือข่ายไปยังพื้นที่ รวมทั้งเป็นฝ่ายที่ร่วมวางแผนการทำงานรวมของเครือข่าย รวมถึงยุทธศาสตร์ในการทำงานของเครือข่าย หลักๆ ก็คือแกนนำทั้ง 8 คน ที่เป็นทีมวิจัย

“แถวสอง” คือ สมาชิกที่มีบทบาทรองลงมาจากแถวหนึ่ง ซึ่งสามารถดำเนินงานแทนแถวหนึ่งได้ (คนที่มีแววเป็นแถวหนึ่ง) แต่อาจจะไม่ได้มาร่วมทุกขั้นทุกตอนของการวางแผนการทำงาน และยุทธศาสตร์ของเครือข่าย

“แถวสาม” คือ สมาชิกที่มาร่วมประชุม และร่วมกิจกรรมเป็นครั้งคราว โดยรวมถึงรุ่นลูกหลานของแกนนำ และสมาชิกในเครือข่ายๆ ซึ่งอาจจะพอช่วยงานของเครือข่ายได้เป็นครั้งคราวตามโอกาส

จากที่มีการถอดบทเรียนการทำงานที่ผ่านมาของเครือข่ายใน 8 ประเด็น¹แล้ว ยังไม่สามารถจะตอบเรื่องของแผนงานที่จะสืบทอดเจตนารมณ์การทำงานจากแถวหนึ่งไปสู่แถวสองได้ชัดเจน ซึ่งทางศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดพิษณุโลก มีประเด็นห่วงใยเรื่องแผนดำเนินการในอนาคต ประเด็นของการสานต่อการบริหารเครือข่ายไปยังแถวสอง ไม่เห็นแนวทางในแผนที่ทางเครือข่ายเสนอออกมา โดยพยายามที่จะทำให้เห็นแนวทางที่ชัดเจนยิ่งขึ้น จึงได้มีการจัดเวทีพูดคุยกับแถวหนึ่ง และแถวสองถึงเรื่องการสานงานต่อกันในเครือข่าย ในวันที่ 24 กรกฎาคม 2547 ซึ่งแบ่งเวลาในการพูดคุยเป็น 2 ช่วงเวลา คือช่วงเช้าพูดคุยกับแถวสอง และช่วงบ่ายพูดคุยกับแถวหนึ่ง และจะทำการวางแผนการทำงานต่อไปของเครือข่ายโดยภาพรวม ซึ่งรวมถึงการสานต่องานไปยังแถวสอง

ผลจากการพูดคุยทำให้ได้รู้ถึงความหมายของแถวหนึ่ง แถวสองชัดเจนยิ่งขึ้น (ดังที่กล่าวไว้ข้างต้น) เพราะเมื่อก่อนคิดว่าแถวหนึ่ง คือ คนที่ทำงานกับเครือข่ายมานานและมีประสบการณ์ในการทำงานมาหลายอย่าง แต่ปรากฏว่าไม่ใช่อย่างที่คิดไว้ เพราะผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นแถวสองนั้น ก็คือ กลุ่มคนที่เข้ามาทำงานในเครือข่ายเป็นชุดแรกๆ (จากประวัติเครือข่ายเป็นช่วงที่มีสมาชิกเพียง 13 คนแรกๆ เท่านั้น) เมื่อไล่เรียงแถวสองมีเพียง 7 คน มีตั้งแต่วัยรุ่นจนถึงวัยประมาณ 60 ปี ซึ่งได้มีการพูดคุยถึงคุณลักษณะของแถวหนึ่ง จากมุมมองของแถวสองไว้ดังนี้

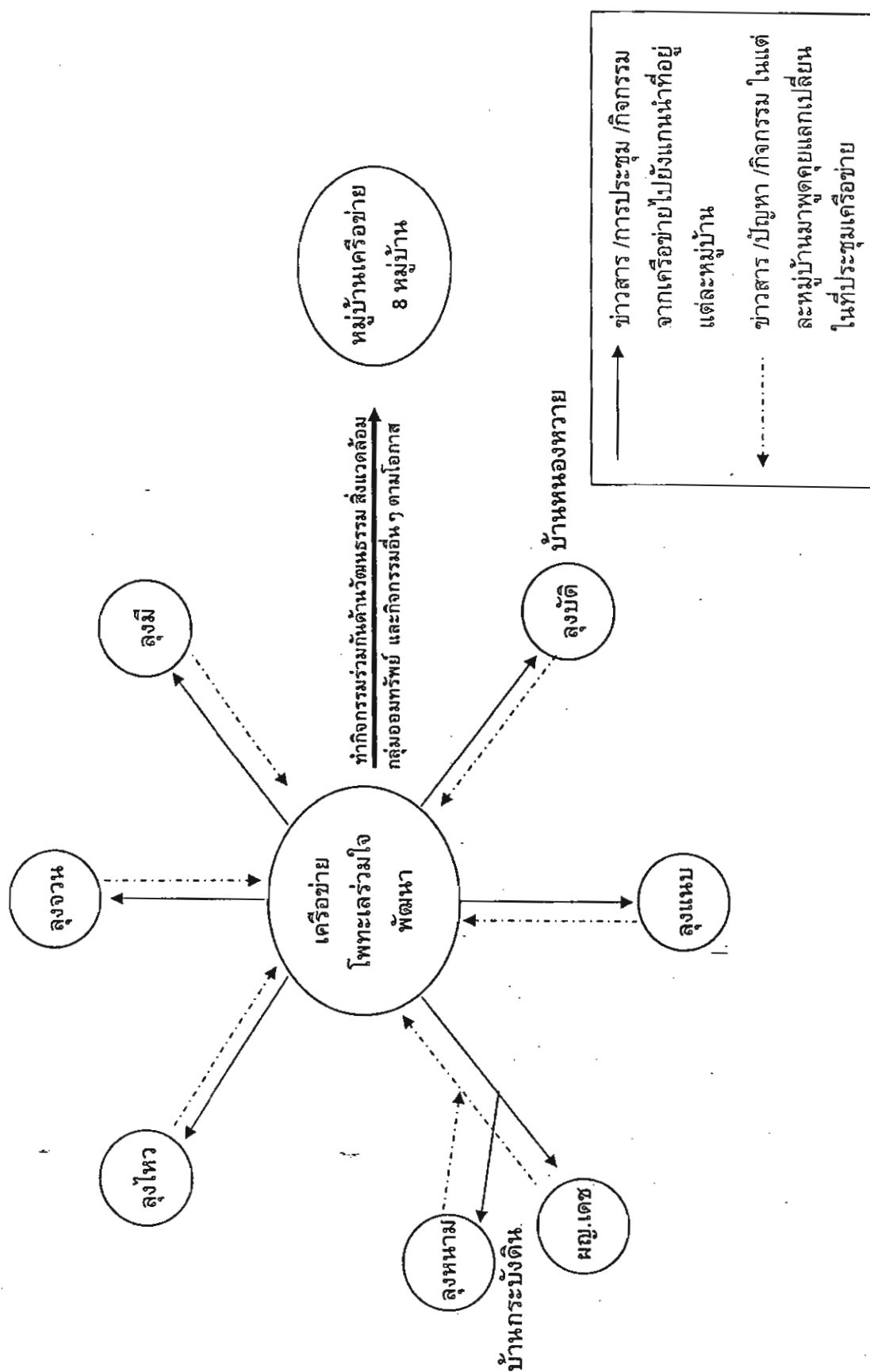
- แม้ว่าสมาชิกเครือข่ายจะเห็นหน้ากันบ่อยๆ แต่นำแปลกที่ภายในเครือข่ายกันเอง กลับยังไม่ค่อยรู้ว่าแต่ละบ้านนั้นมีพื้นฐานของการทำมาหากินจริงๆ เป็นอย่างไร คือไม่ได้มีการไปมาหาสู่กันที่บ้าน
- การประชุมที่มาเจอกันแต่ละครั้ง อยากให้มีการพูดคุยเรื่องการทำมาหากินมากกว่าเรื่องงานที่ไกลตัว หรือนอกชุมชน เช่น มาคุยแลกเปลี่ยนความสำเร็จในการทำมาหากินของสมาชิกเครือข่ายแต่ละคน เป็นต้น
- เครือข่ายฯ ยังมีจุดอ่อน เรื่องการเรียนรู้ของเครือข่าย โดยน่าจะมีการจัดทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ที่น่าสนใจของสมาชิกในเครือข่าย เพราะเคยไปดูของเศรษฐกิจแล้วนำมาทำตามไม่ได้ และอยากเน้นเรื่องการลดการไม่ยุ่งเกี่ยวกับสารเคมีเพิ่มขึ้น นอกจากนี้จะมีการพาไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับทำมาหากินมากขึ้น
- เครือข่ายเริ่มไม่ค่อยเรื่องอดีต และไม่ค่อยคุยเรื่องของปัจจุบัน แต่มักจะคุยเรื่องของวันข้างหน้า ซึ่งอยากให้มีการเลี้ยวหลังกลับมามองว่าอดีตเป็นอย่างไร เพราะจะทำให้เห็นว่าอดีตเคยทำผิดพลาดอะไร หรือทำอะไรสำเร็จมาบ้างแล้ว

¹ 1) ประวัติเครือข่าย 2) ประวัติแกนนำ 3) การทำงานกับเครือข่าย 4) การทำงานกับชุมชน 5) แผนการดำเนินงานในอนาคต 6) ผลการดำเนินงานที่มีต่อสังคม 7) ผลการทำงานของเครือข่ายที่มีต่อชีวิตและจิตวิญญาณของผู้นำ

- เครือข่ายน่าจะหาเพื่อนร่วมงานด้วย อาจจะดังวปอ.(วิทยาลัยการเปลี่ยนแปลงเพื่อการพึ่งตนเองและพึ่งพากันเอง : วปอ. ภาคประชาชน) เข้ามาช่วยกระตุ้นความคิดของชาวบ้านในเรื่องการทำมาหากินของชาวบ้านในตำบลที่เป็นสมาชิกของเครือข่ายบ้าง ซึ่งคิดว่าน่าจะดีกว่าการเดินไปเฉยๆ

สำหรับเรื่องการสืบสานเจตนารมณ์ในการเคลื่อนไหวงานของเครือข่ายไปยังคนรุ่นต่อไป หรือแถวสอง ซึ่งหากมองจากมุมของคนภายนอกเครือข่ายฯ นั้น อาจดูเหมือนว่ายังเลือนราง ในประเด็นที่คนแถวหนึ่ง กับแถวสองก็ไม่ได้แตกต่างกันสำหรับเรื่องของการเข้ามาเป็นสมาชิก และการทำงานในเครือข่าย อีกทั้งบทบาทการทำงานในช่วงเริ่มก่อตั้งเครือข่ายเกือบจะเทียบเท่ากัน อาจทำให้คิดได้ว่าการบริหารงานของเครือข่ายที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันนี้ดูไม่ค่อยมีโครงสร้างการทำงานที่แตกต่างจากอดีตและอาจไม่มีคนรุ่นต่อๆ ไปมาสืบสานเจตนารมณ์ต่อ แต่ในความเป็นจริงนั้น ทางแกนนำของเครือข่ายต่างมีความเชื่อมั่นในวิธีการบริหาร และแนวทางการดำเนินงานต่างๆ ตั้งแต่เริ่มเครือข่ายจนมากระทั่งปัจจุบันนี้นั้นยังสามารถจะบริหารงานกันไปได้อย่างตลอด ซึ่งรูปแบบที่ได้การพูดคุยถึงบทเรียนการบริหารงาน และทิศทางการดำเนินในอนาคตของเครือข่ายกับแกนนำ (ทีมวิจัย) ทั้ง 8 คน เมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2548 พบว่าแกนนำมีความเชื่อมั่นว่าคนแถวสองจะมาสานงานของเครือข่ายต่อไปได้ด้วยวิธีการที่ได้ปฏิบัติกันมาตั้งแต่ก่อตั้งเครือข่าย ซึ่งทางแกนนำเห็นว่าเป็นวิธีการที่ไปได้ดี และสามารถสานต่องานของเครือข่ายฯ ไปยังหมู่บ้านที่เป็นสมาชิกเครือข่ายได้อย่างลงตัวมากที่สุด ดังแผนภาพ

แผนภาพ รูปแบบการดำเนินงานของเครือข่ายในปัจจุบันมีลักษณะดังนี้

ภาคผนวก

ประวัติทีมวิจัย

1. นายสมบัติ จันทร์เชื้อ

ที่อยู่ 237 หมู่ที่ 7 ตำบลห้วยแก้ว กิ่งอำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร 66130

อายุ 59 ปี เลขที่บัตรประจำตัวประชาชน 2 6606 00405 71 0

ประวัติการศึกษา

จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ประสบการณ์การทำงาน (อดีต – ปัจจุบัน)

- คณะทำงานกองทุนเพื่อสังคม (SIF) จังหวัดพิจิตร
- คณะกรรมการชมรมเกษตรธรรมชาติและอาหารปลอดภัย จังหวัดพิจิตร
- ประธานเครือข่ายสิ่งแวดล้อม จังหวัดพิจิตร
- คณะกรรมการชมรมเกษตรธรรมชาติและอาหารปลอดภัย จังหวัดพิจิตร
- คณะกรรมการเครือข่ายเมล็ดพันธุ์ จังหวัดพิจิตร
- คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์
- ปัจจุบันเป็นคณะกรรมการเครือข่ายโพทะเลร่วมใจพัฒนา

2. นายจวน ผลเกิด

ที่อยู่ 143 หมู่ที่ 3 ตำบลโพธิ์ไทรงาม กิ่งอำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร

อายุ 67 ปี เลขที่บัตรประจำตัวประชาชน 3 6508 00622 84 6

ประวัติการศึกษา

ตั้งแต่เล็ก ๆ ไม่ได้เรียนเทียบชั้น อาศัยเรียนกับวัด เพราะโรงเรียนห่างไกลจากบ้านมาก
จนอายุ 18 ปี เรียนการศึกษาภาคบังคับที่การศึกษาผู้ใหญ่

ประสบการณ์การทำงาน (อดีต – ปัจจุบัน)

- ปัจจุบันเป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการผู้นำองค์กรเครือข่ายโพทะเลร่วมใจพัฒนา
- เป็นฐานการเรียนรู้ของวิทยาลัยการเปลี่ยนแปลงเพื่อการพึ่งตนเองและพึ่งพากันเอง (วปอ. ภาคประชาชน) ของเครือข่ายภาคประชาชนจังหวัดพิจิตร เรื่องเกษตรผสมผสานตามแนวพระราชดำริ ในพื้นที่ 6 งาน และเป็นแหล่งศึกษาดูงานของจังหวัดต่างๆ

3. นายไสว ประสารสืบ

ที่อยู่ 93 หมู่ที่ 3 ตำบลแหลมรัง กิ่งอำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร
อายุ 59 ปี เลขที่บัตรประจำตัวประชาชน 3 6606 00711 08 0

ประวัติการศึกษา

- จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
- บวชเรียน 1 พรรษา

ประสบการณ์การทำงาน (อดีต – ปัจจุบัน)

- เมื่อปี พ.ศ. 2537 เป็นตัวแทนชาวบ้านของภาคเหนือตอนล่างไปศึกษาดูงานด้านพัฒนาองค์กรชุมชน และเกษตรทางเลือกที่ประเทศฟิลิปปินส์
- เคยเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการหมู่บ้านมาได้ 16 ปี
- เคยทำงานร่วมกับภาครัฐและเอกชน ประสานงานเครือข่ายระหว่างพื้นที่อำเภอ และต่างจังหวัดในภาคต่างๆ
- เคยเป็นผู้นำตั้งกลุ่มธนาคารข้าว กลุ่มออมทรัพย์ และฉาปนกิจหมู่บ้านทุ่งผัก
- เป็นผู้เข้าร่วมจัดตั้งกลุ่มเครือข่ายโพทะเลร่วมใจพัฒนา
- ปัจจุบันเป็นคณะกรรมการเครือข่ายโพทะเลร่วมใจพัฒนา

4. นายบุญมี ลำแดงเดช

ที่อยู่ 479 หมู่ 7 ตำบลแหลมรัง กิ่งอำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร
อายุ 59 ปี เลขที่บัตรประจำตัวประชาชน 3 6606 00630 90 0

ประวัติการศึกษา

- จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
- บวชเรียนศึกษาธรรมวินัยอยู่ 13 ปี โดยสอบนักธรรมจาก ศรี โท เอก
ตลอดทั้งบาลี ไวยากรณ์ในท้องสนามหลวง

ประสบการณ์การทำงาน (อดีต – ปัจจุบัน)

- ทำงานในตำแหน่งเสมียนตรา โดยทำงานอยู่เพียง 2 ปี เพราะต้องย้ายมาอาศัยอยู่
อำเภอวังทรายพูน จังหวัดพิจิตร
- เคยร่วมทำแผนชุมชนแม่บท
- ปี พ.ศ. 2525 ได้เลื่อนเข้าวงการงานพัฒนา เพื่อศึกษาเรียนรู้งานพัฒนาว่าเป็นอย่างไร

- เคยร่วมกับเพื่อนบ้านช่วยกันแก้ปัญหาเรื่องน้ำเพื่อบริโภค และการเกษตร โดยมีการสหกรณ์ และแรงงานร่วมกัน
- จัดงานกองทุนผ้าป่าข้าวให้กับผู้ด้อยโอกาสร่วมกับเครือข่ายงานพัฒนา ซึ่งมี 7 จังหวัด คือ พิจิตร นครสวรรค์ ลำพูน ร้อยเอ็ด จะเข้เกรา นครนายก และชัยนาท
- จัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต โดยหาแนวร่วมศึกษาดูงานภายนอกชุมชน และได้นำความรู้ที่ดีมาประยุกต์ใช้ในหมู่บ้านของตนเอง เช่น กิจกรรมกองทุนน้ำมัน กองทุนถัก ทอหัตถกรรมกลุ่มแม่บ้านสุขเกษม
- ปัจจุบันเป็นคณะกรรมการเครือข่ายโพทะเลร่วมใจพัฒนา

5. นายชัยวงศ์ หรือวีระ รัชดา

ที่อยู่ 168 หมู่ที่ 1 ตำบลแหลมรัง กิ่งอำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร

อายุ 48 ปี เลขที่บัตรประจำตัวประชาชน 3 6606 00813 08 7

ประวัติการศึกษา

- จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงปีที่ 7 จากโรงเรียนบ้านวังเลา ตำบลเอราวัณ อำเภอสว่างพูน จังหวัดเลย
- จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ต้องลาออก เพราะย้ายตามพ่อแม่มาอยู่จังหวัดพิจิตร
- จากนั้นจึงได้มาเรียนต่อที่ทางศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดลำปาง สมัครเรียนทางไปรษณีย์ แต่เกิดปัญหาเมื่อเรียนใกล้จะจบมัธยมตอนต้น ซึ่งทางลำปางไม่ได้ส่งหนังสือเรียนมา ทำให้เรียนไม่จบ

ประสบการณ์การทำงาน (อดีต – ปัจจุบัน)

- เป็นสมาชิกเครือข่ายฯ มาหลายปี รู้จักการบริหารงานของเครือข่าย เมื่อต้นปี พ.ศ.2543 ได้พยายามพาชาวบ้านตั้งกลุ่มออมทรัพย์ในหมู่บ้าน
- หลังจากการตั้งกลุ่มออมทรัพย์ จึงได้มาจัดตั้งกลุ่มฌาปนกิจหมู่บ้าน
- เคยนำพาชาวบ้านแห่เทียนพรรษาไปทอดทั้งที่วัด และโรงเรียนในหมู่บ้านแหลมทอง
- ปัจจุบันเป็นคณะกรรมการในเครือข่ายโพทะเลร่วมใจพัฒนา

6. นายสวิง สุทธิประภา

ที่อยู่ 217 หมู่ 7 ตำบลห้วยแก้ว กิ่งอำเภอเบ็ญจนาาราง จังหวัดพิจิตร
อายุ 68 ปี เลขที่บัตรประจำตัวประชาชน 3 6606 00404 19 6

ประวัติการศึกษา

- จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ประสบการณ์การทำงาน (อดีต – ปัจจุบัน)

- ปัจจุบันเป็นกรรมการธนาคารข้าว บ้านหนองหวาย กิ่งอำเภอเบ็ญจนาาราง จังหวัดพิจิตร
- เป็นผู้นำการก่อสร้างถาวรวัตถุต่างๆของหมู่บ้าน และเป็นผู้ช่วยชาวบ้านสร้างวัดในหมู่บ้านหนองหวาย
- เป็นคณะกรรมการเครือข่ายโพทะเลร่วมใจพัฒนา

7. นายสนาม นุ่มขมิ้น

ที่อยู่ 170 หมู่ที่ 7 ตำบลท้ายน้ำ อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร
อายุ 50 ปี เลขที่บัตรประจำตัวประชาชน 3 6606 00010 34 1

ประวัติการศึกษา

- จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ประสบการณ์การทำงาน (อดีต – ปัจจุบัน)

- เมื่อปีพ.ศ. 2526 เคยเป็นผู้สื่อข่าวสาธารณสุข โดยได้รับรางวัลให้คนบ้านตาลใช้ส้วมซึม และช่วยงานของสาธารณสุขเป็นครั้งคราว
- เคยก่อตั้งกลุ่มออมทรัพย์บ้านกระบังดิน และร่วมก่อตั้งกลุ่มฌาปนกิจ
- ปัจจุบันเป็นกรรมการวัดของหมู่บ้าน กรรมการกลุ่มออมทรัพย์ กรรมการกองทุนหมู่บ้าน และกรรมการฌาปนกิจ
- เป็นคณะกรรมการเครือข่ายโพทะเลร่วมใจพัฒนา

8. นายสมเดช หรือสมเด็จ สาสะกุล

ที่อยู่ 98/1 หมู่ที่ 7 ตำบลท้ายน้ำ อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร
อายุ 50 ปี เลขที่บัตรประจำตัวประชาชน 3 6606 00578 06 1

ประวัติการศึกษา

- จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 7
- ได้บวชเรียน 1 พรรษา

ประสบการณ์การทำงาน (อดีต - ปัจจุบัน)

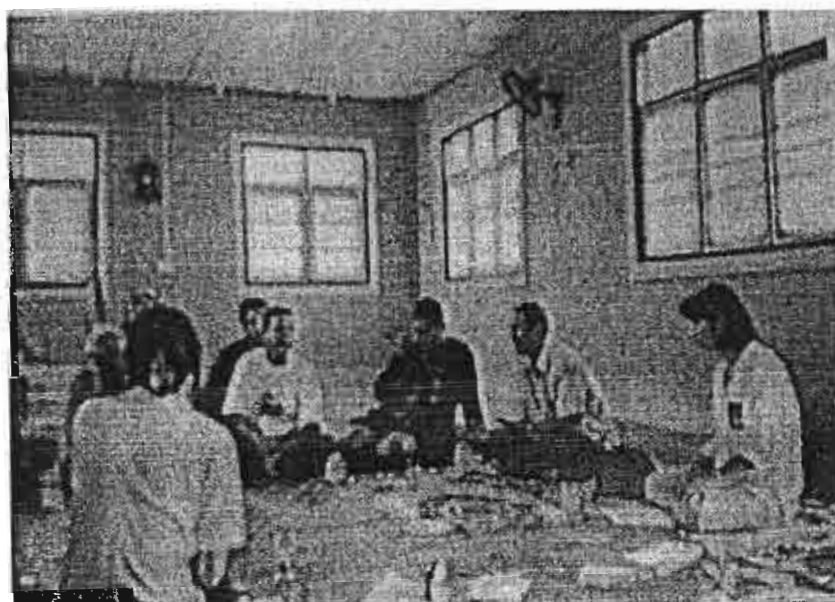
- เคยทำเรื่องขอย้ายเขตไฟฟ้าเข้าหมู่บ้าน ก่อสร้างถนนในหมู่บ้าน ขุดลอกลำคลอง และ
ประปาหมู่บ้าน -
- เป็นประธานกลุ่มต่างๆในหมู่บ้าน เช่น ประธานศูนย์ต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดจนได้รับ
ธงและป้ายปลอดยาเสพติด สนับสนุนเยาวชนเล่นกีฬาเพื่อต่อต้านยาเสพติด
- ประธานกองทุนหมู่บ้าน
- ประธานกองทุนแก้ไขปัญหาคาความยากจน กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มฌาปนกิจหมู่บ้าน
- กรรมการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล
- กรรมการสุขภาพประจำสถานีอนามัยตำบล
- กรรมการพัฒนาตำบล
- กรรมการพัฒนาวัดใน
- เป็นผู้นำในการแยกหมู่บ้านกระบังดิน โดยได้ผู้ใหญ่บ้านคนแรกของหมู่บ้านกระบังดิน
- เป็นผู้ใหญ่บ้านได้ 5 ปี ได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์เหรียญเงินมงกุฎไทย
- ปัจจุบันเป็นผู้ใหญ่บ้านสมัยที่ 3 โดยไม่มีการเลือกตั้ง
- เป็นคณะกรรมการเครือข่ายโพทะเลร่วมใจพัฒนา

ภาพบรรยากาศช่วงพัฒนาโครงการ

10 เมษายน 2546

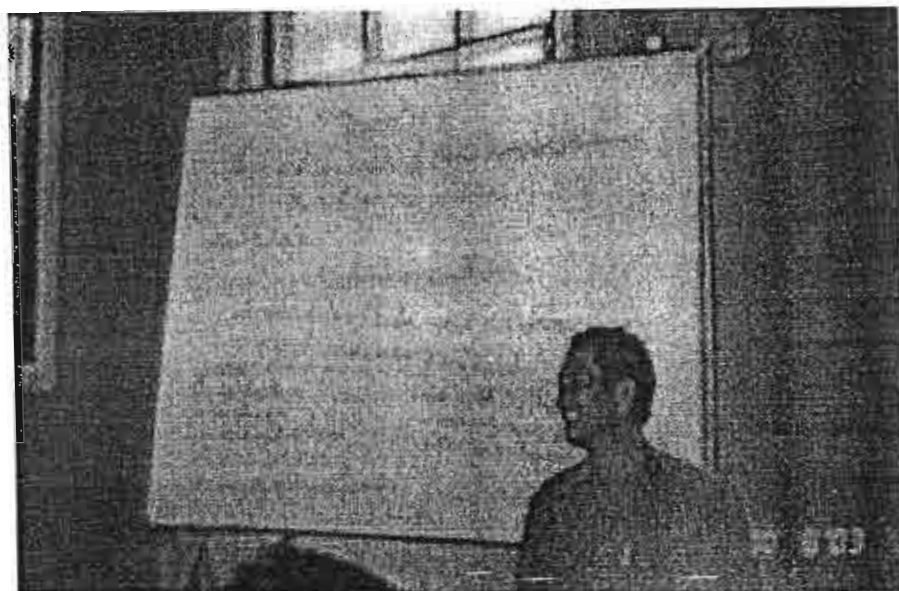

ถัดมวงพุดคุยซักถามการรวมกลุ่ม การคัดเลือกสมาชิก กิจกรรมของกลุ่ม และความช่วยเหลือ
 จากองค์กรอื่นๆ นำทีมโดยศูนย์ประสานงานวิจัยฯ พิษณุโลก ร่วมกับสกว.ภาค

โฉมหน้าของแกนนำเครือข่าย ที่จะร่วมหัวจมท้ายตลอดบทเรียนเครือข่าย

**ภาพบรรยากาศการถอดบทเรียน
การทำงานของเครือข่ายครั้งที่ 1
10 สิงหาคม 2546**

ลุงสมบัติ(หัวหน้าโครงการ) เป็นผู้ดำเนินรายการ

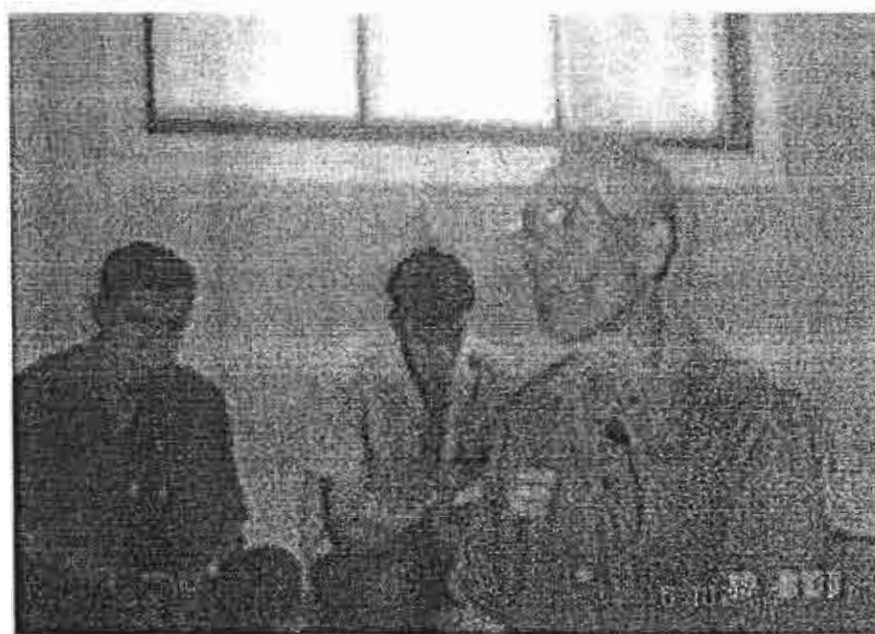
ลุงจวน (ทีมวิจัย) เป็นหนึ่งในผู้เล่าประสบการณ์ในช่วงเช้าของการถอดบทเรียนวันนี้

ในช่วงบ่ายลุงมีเป็นสองที่เล่าประสบการณ์ต่อจากลุงจวน

สมาชิกในเครือข่ายที่สนใจก็มาร่วม ต่างตั้งใจจดกันอย่างเต็มที่

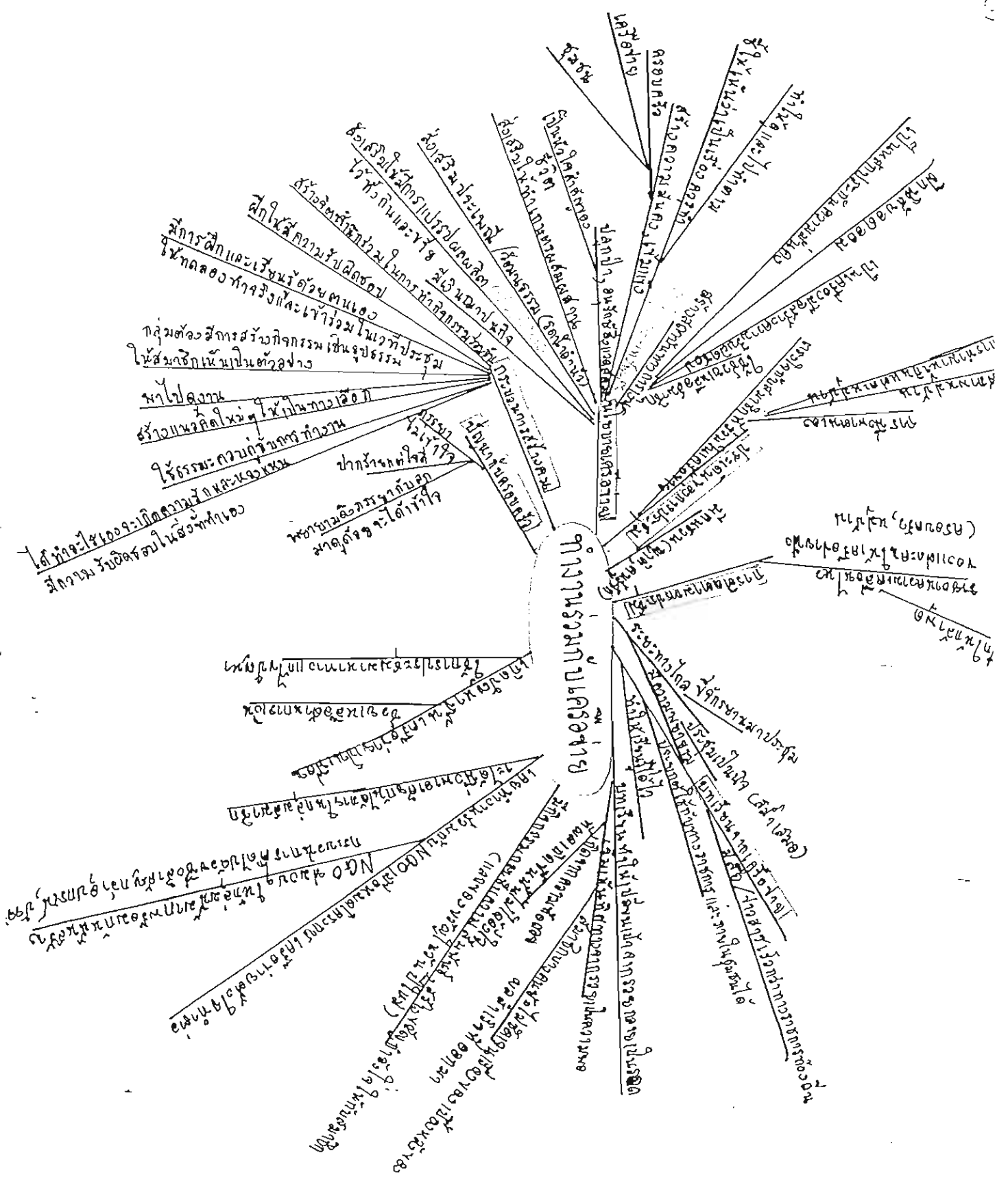

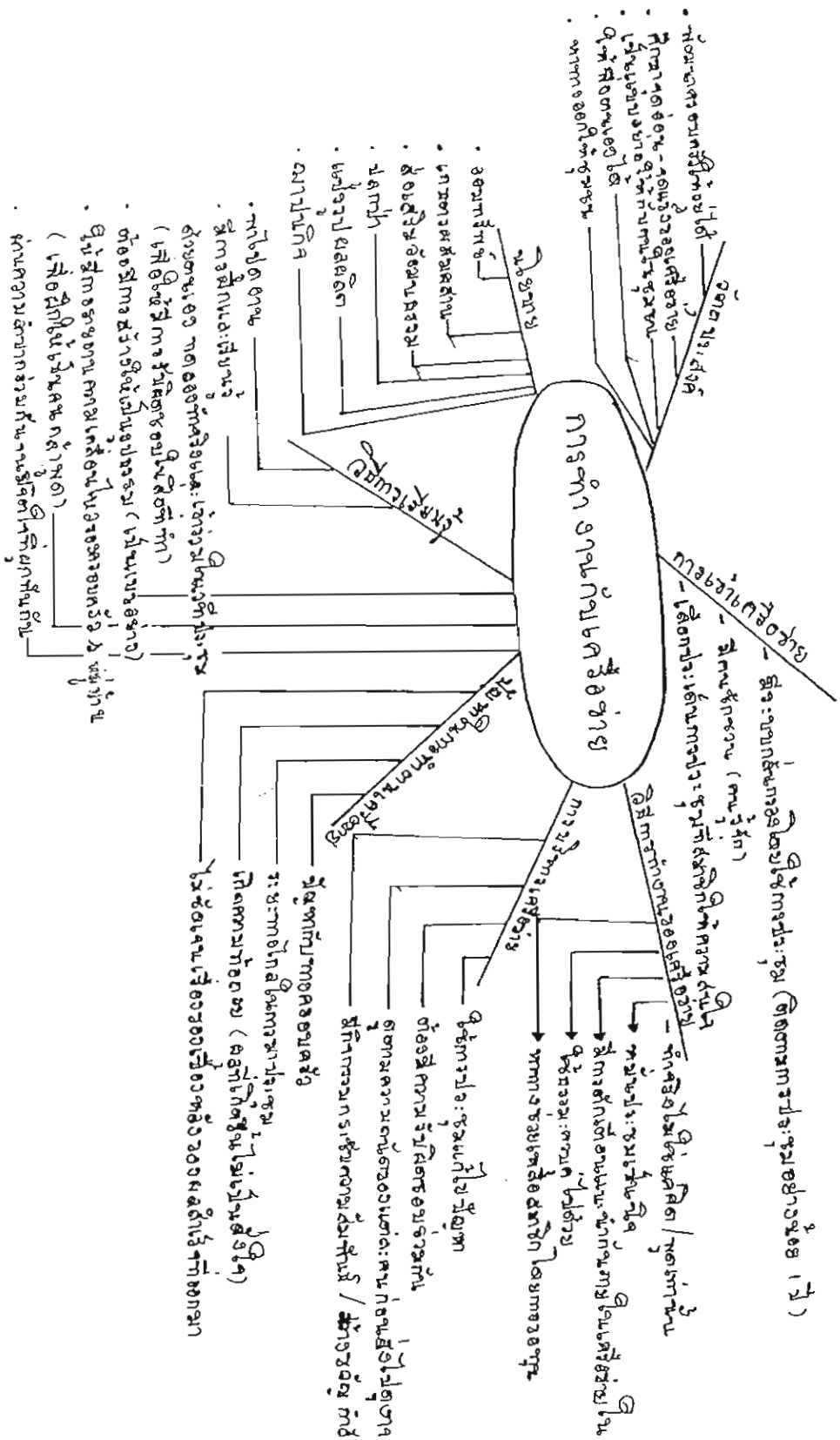
ดูมีเล่าประสบการณ์มา... สมาชิกกลุ่มหลังจะได้เพิ่มพูนเทคนิคการทำงานนะคะ

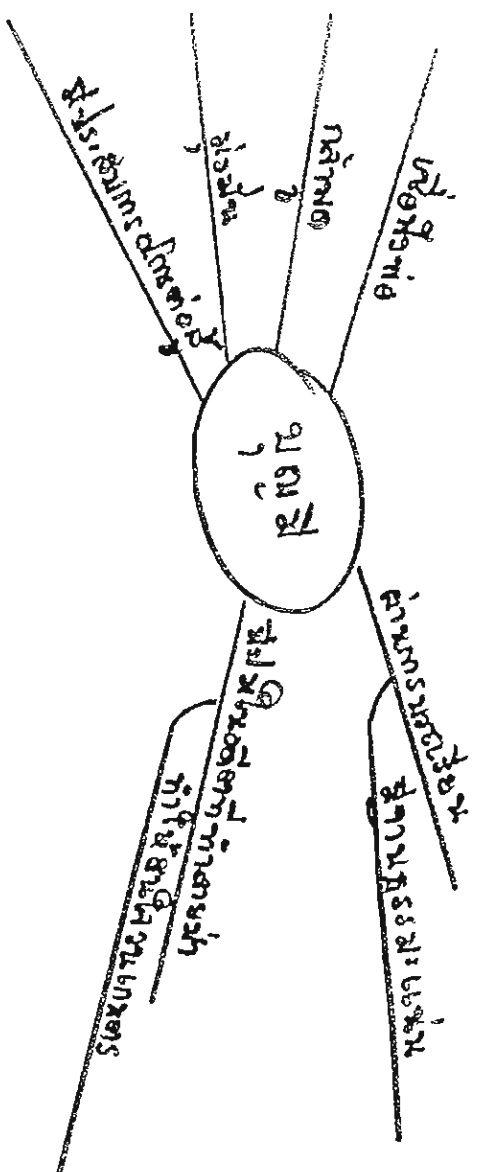

อิม... คิดแล้วระยะทางช่างเต็มไปด้วยบทเรียนมากมาย

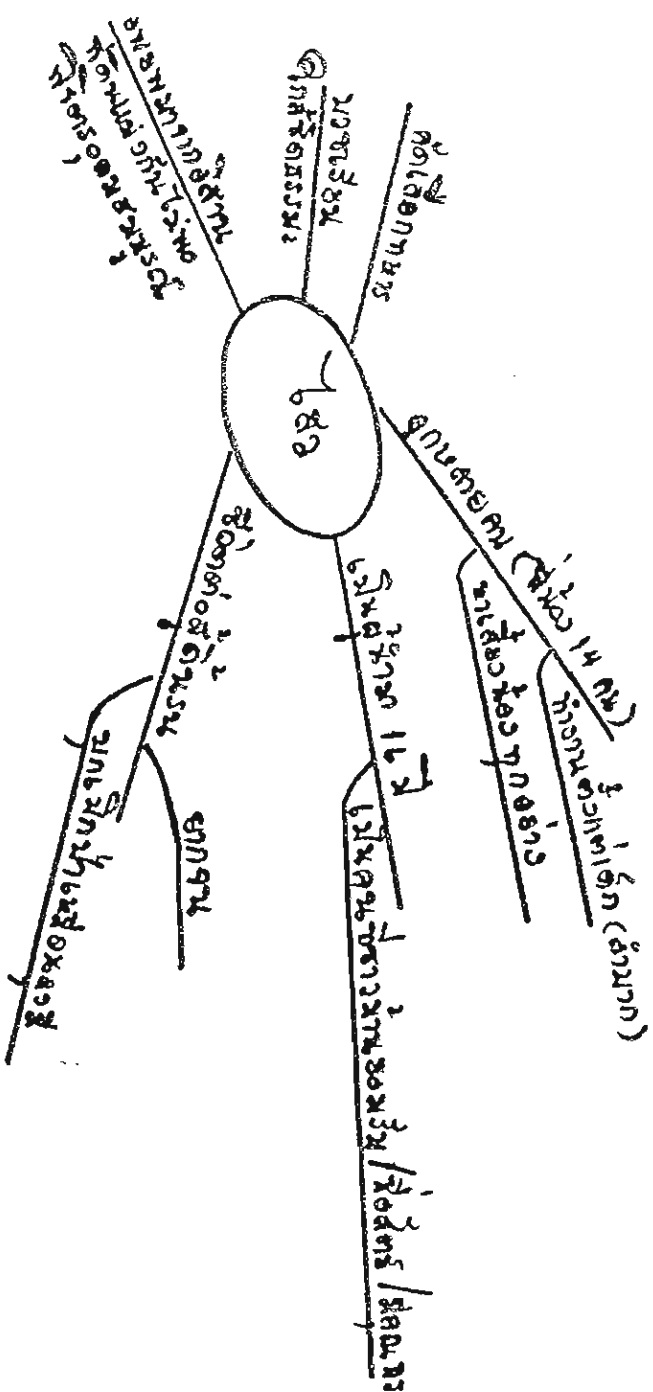
ตัวอย่างการถอดบทเรียนโดยใช้ Mind Map
ช่วยวิเคราะห์ข้อมูล

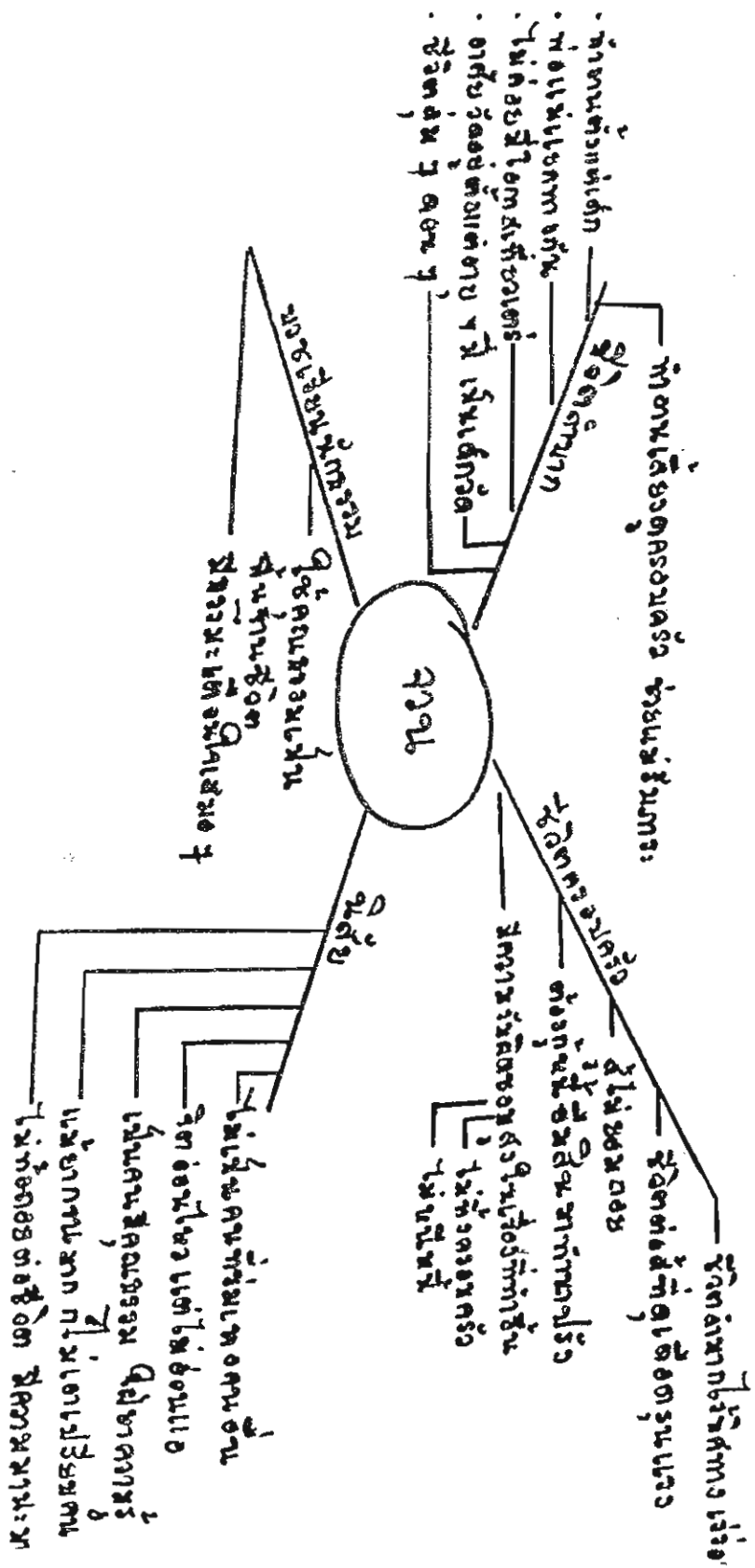

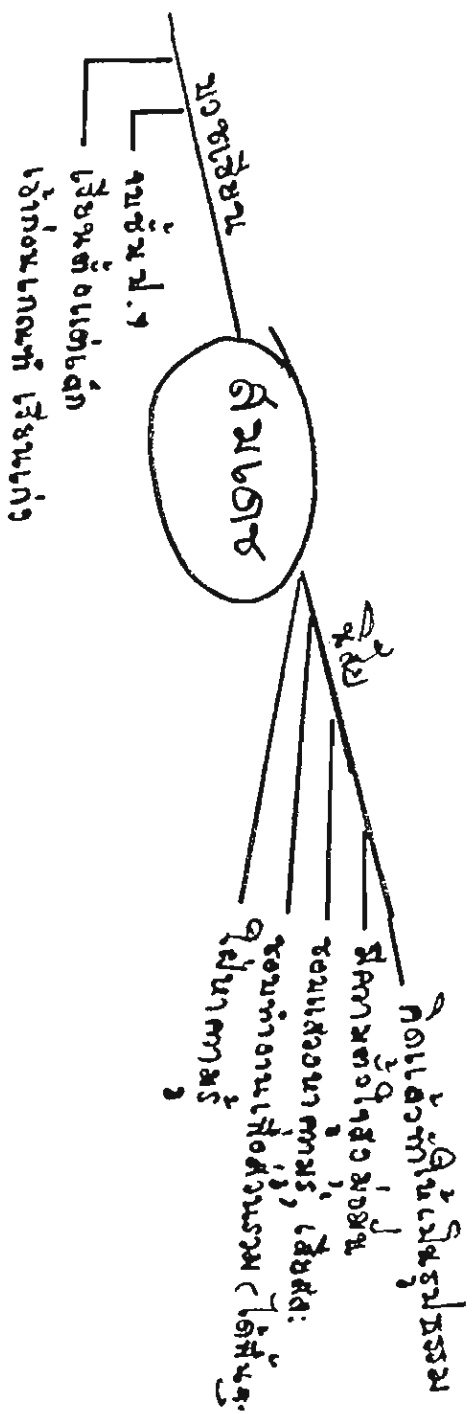

ประวัติ แผนงาน

ประวัติภาพยนตร์

[illegible]

ປະລິມານ

